

Odpowiedzialność cywilnoprawna w obrocie gospodarczym

Redaktor naukowy
Andrzej Śmieja

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2011

Recenzent: Leszek Ogiegło

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-170-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Dorota Benduch , Obowiązek dochowania tajemnicy przedsiębiorstwa przez członków zarządu a badanie <i>due diligence</i> w procesie łączenia się spółek kapitałowych	9
Piotr Cybula , O ewolucji zasad odpowiedzialności organizatora turystyki z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o imprezę turystyczną	19
Bogusława Gnela , Odpowiedzialność przedsiębiorców za szkody wyrządzone przez produkt niebezpieczny	39
Jerzy Gospodarek , Zasady i zakres odpowiedzialności cywilnej przedsiębiorcy turystycznego. Próba uogólnień	60
Monika Kalina-Nowaczyk , Solidarna odpowiedzialność wykonawców za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zamówienia publicznego	106
Jan Lic , Odpowiedzialność cywilnoprawna przedsiębiorcy – współnika spółki cywilnej	119
Jolanta Loranc-Borkowska , Zakres odpowiedzialności sprzedawcy za niezgodność towaru z umową sprzedaży konsumenckiej	136
Katarzyna Marak , Odpowiedzialność cywilnoprawna hotelarzy	156
Kinga Michałowska , Ukryta reklama i jej skutki na tle przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w aspekcie cywilnoprawnej odpowiedzialności przedsiębiorcy	176
Sławomir Pasieka , Przedawnienie roszczeń do ubezpieczyciela wynikających z umowy ubezpieczenia	193
Jerzy Sawilow , Odpowiedzialność za szkodę a odpowiedzialność cywilna w refleksji nad prawem upadłościowym	202
Tomasz M. Szczurowski , Zakres przedmiotowy odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy budowlanemu	228
Iwona Szymczak , Odpowiedzialność przedsiębiorcy z tytułu rękojmi za wady fizyczne budynku znajdujące się w części stanowiącej nieruchomości wspólną	241
Andrzej Śmieja , Stosunek odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 435 k.c. i art. 436 §2 k.c.	258

Summaries

Dorota Benduch , Obligation of keeping secret of an enterprise by board of directors versus <i>due diligence</i> analysis in the process of capital companies' merger	18
Piotr Cybula , The evolution of principles of organizer liability for non-performance or improper performance of package travel contract.....	38
Bogusława Gnela , Entrepreneurs' liability for damages caused by dangerous products.....	59
Jerzy Gospodarek , Principles and scope of civil liability of tourist entrepreneur. An attempt of generalisations	105
Monika Kalina-Nowaczyk , Joint liability of economic operators with regard to the non performance or improper performance of the contract on public procurement.....	118
Jan Lic , Civil liability of an entrepreneur – partner of a civil partnership	135
Jolanta Loranc-Borkowska , The extent of liability of the seller for the non-conformity of goods with a consumer sales contract	155
Katarzyna Marak , Civil liability of the hoteliers	175
Kinga Michałowska , Hidden advertising and its results against an act of unfair competition in the aspect of civil and legal liability of an entrepreneur	191
Sławomir Pasięka , Limitation of claims against the insurer resulted from insurance contracts.....	201
Jerzy Sawilow , Liability for damages and civil liability in the reflection on bankruptcy law.....	226
Tomasz M. Szczurowski , Scope of liability for remuneration payment to a building subcontractor	240
Iwona Szymczak , Liability of entrepreneur for defects of building construction revealed in a common part of the building under the statutory warranty	257
Andrzej Śmieja , Compensation liability ratio of the article 435 of the civil code and the article 436 §2 of the civil code	274

Tomasz M. Szczurowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ZAKRES PRZEDMIOTOWY ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA ZAPŁATĘ WYNAGRODZENIA PODWYKONAWCY BUDOWLANEMU

Streszczenie: Artykuł obejmuje rozważenia na temat zakresu przedmiotowego odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy budowlanemu. Autor ustala w nim, że odpowiedzialność taka występuje jedynie w odniesieniu do wynagrodzenia podwykonawcy należnego mu na podstawie umowy o roboty budowlane, i tylko za roboty rzeczywiście przez niego wykonane. Omawiana odpowiedzialność obejmuje całe wynagrodzenie należne podwykonawcy bez względu na to, jaka jego część została skalkulowana jako należność za nakład pracy, a jaka – za nakłady o charakterze rzeczowym. Nie obejmuje zaś świadczeń o charakterze odszkodowawczym związanych nienależytym wykonaniem obowiązków umownych przez bezpośredniego kontrahenta podwykonawcy. Regres odpowiedzialnego gwarancyjnie płatnika obejmuje przy tym całość spełnionego świadczenia.

Słowa kluczowe: umowa o roboty budowlane, podwykonawca budowlany, odpowiedzialność, wynagrodzenie.

1. Wstęp

W ramach stosunku prawnego wynikającego z umowy o charakterze odpłatnym za zapłatę wynagrodzenia należnego jednej ze stron takiego stosunku odpowiedzialny jest, rzecz jasna, jej kontrahent, na mocy samej umowy zobowiązujący się do jego zapłaty. Nowelizacja Kodeksu cywilnego z 2003 r. dotycząca umowy o roboty budowlane¹ zmodyfikowała jednak – w odniesieniu do stosunków podwykonawczych zmierzających do zrealizowania obiektu zamówionego przez inwestora u wykonawcy – tę typową sytuację, nakładając ową odpowiedzialność także na podmioty inne niż kontrahent podwykonawcy. W myśl nowelizacji w sytuacjach, w których wykonawca posługuje się podwykonawcami, oraz gdy podwykonawca wyřęcza się w realizacji swego zobowiązania dalszymi podwykonawcami, odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcom ponosić mają, oprócz ich kontrahentów, także odpowiednio: w pierwszym przypadku – inwestor, w drugim – inwestor i wy-

---

¹ Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2003, nr 49, poz. 408.

konawca (art. 647¹ §5 k.c.). Regulacja ustanawiająca tę odpowiedzialność jest przy tym bezwzględnie wiążąca (art. 647¹ §6 k.c.). Ponadto należy się zgodzić z twierdzeniem, że przepis art. 647¹ §5 k.c. wskazuje maksymalnie szeroki krąg podmiotów ponoszących solidarną odpowiedzialność za zobowiązania wobec podwykonawcy z tytułu wynagrodzenia², co oznacza, że będą ją ponosić oprócz kontrahenta podwykonawcy także wszyscy jego poprzednicy, aż do pierwszego inwestora włącznie³.

Kwestiami kluczowymi w odniesieniu do tego zagadnienia pozostają te dotyczące: charakteru i sposobu udzielenia zgody inwestora na zawarcie umowy z podwykonawcą jako warunku powstania omawianej odpowiedzialności, skutków braku takiej zgody oraz zakresu przedmiotowego tej odpowiedzialności. Zwłaszcza pierwsza kwestia zdążyła doczekać się dość bogatego i niejednolitego orzecznictwa, w tym także Sądu Najwyższego, uwieńczonego uchwałą (7) z dnia 29 kwietnia 2008 r.⁴, podjętą w związku z rozbieżnościami występującymi w dotychczasowym sposobie interpretacji przedmiotowej regulacji. W sprawie zgody na zawarcie umowy z podwykonawcą podstawowe znaczenia ma zawarta w powołanej uchwale teza, zgodnie z którą do zgody inwestora wymaganej przez regulację art. 647¹ §2 i 3 k.c. nie stosuje się przepisu art. 63 §2 k.c. – zgoda ta, jeśli jest zindywidualizowana podmiotowo i przedmiotowo, może być wyrażona w dowolnej formie. Przy czym dla możliwości skutecznego jej wyrażenia w sposób czynny nie jest konieczne przedstawienie inwestorowi umowy z podwykonawcą lub jej projektu, wraz z dokumentacją dotyczącą części robót powierzanej podwykonawcy. W konsekwencji przyjęcia, że przedmiotowa zgoda nie jest zgodą osoby trzeciej na zawarcie umowy, o której mowa w przepisie art. 63 §1 k.c., Sąd Najwyższy stwierdza (w uzasadnieniu omawianego orzeczenia), że brak zgody inwestora na zawarcie umowy o podwykonawstwo nie skutkuje jej nieważnością. Powodować miały natomiast jedynie brak dodatkowego – poza kreacją węzła obligacyjnego pomiędzy stronami – skutku prawnego w postaci solidarnej z wykonawcą odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy na podstawie takiej umowy. Jako że przedmiotem niniejszego artykułu będzie zakres przedmiotowy odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy budowlanemu, a nie przesłanki powstania tej odpowiedzialności, zatem nie znajdzie się w nim miejsce, by odnieść się

² Tak też B. Kostecki, *Uwagi na temat wykładni art. 647¹ k.c.*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2004, nr 7, s. 23. Aczkolwiek w literaturze przedmiotu zgłaszano też wątpliwości odnośnie do tego, czy ewentualna umowa pomiędzy dalszym podwykonawcą (podwykonawcą podwykonawcy) i kolejnymi podwykonawcami również powinna być objęta, na mocy omawianego unormowania, zgodą odpowiednio inwestora, wykonawcy, pierwszego podwykonawcy, a zatem – w konsekwencji – i ich odpowiedzialnością dotyczącą zapłaty wynagrodzenia takim podwykonawcom; zob. P. Drapała, *Umowa o roboty budowlane*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2003, nr 8, s. 12.

³ Dlatego – mimo że w dalszej części artykułu, dla uproszczenia, autor najczęściej będzie się posługiwał pojęciem inwestora jako podmiotu odpowiedzialnego za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy, należy mieć na uwadze wskazany zakres podmiotów obciążonych omawianą odpowiedzialnością.

⁴ III CZP 6/08, „Biuletyn Sądu Najwyższego” (dalej: „Biuletyn SN”) 2008, nr 4.

do częściowo kontrowersyjnej – zdaniem autora – argumentacji Sądu Najwyższego w omawianej sprawie⁵.

Zakres przedmiotowy odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy budowlanemu omówiony zostanie poprzez analizę kwestii podstawowych dla jego wyznaczenia: z jakiego rodzaju umów może wynikać wynagrodzenie, za którego zapłatę inwestor ponosi odpowiedzialność wobec podwykonawcy, za spełnienie jakiego świadczenia może należeć się zapłata takiego wynagrodzenia, a także czy obejmuje ona jakiegokolwiek inne, poza samym wynagrodzeniem, należności przypadające podwykonawcy od jego kontrahenta; na koniec omówiona zostanie treść ewentualnych wzajemnych roszczeń regresowych przysługujących inwestorowi i wykonawcy jako dłużnikom solidarnym.

2. Rodzaje umów przewidujących wynagrodzenie, za którego zapłatę inwestor ponosi odpowiedzialność wobec podwykonawcy

Przepis art. 647¹ §5 k.c. stanowi, że podmioty obarczane odpowiedzialnością na mocy omawianej regulacji „ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę”. Literalne brzmienie tego unormowania sugerowałoby, że chodzi o wynagrodzenie należne w ramach każdego zobowiązania, wykonywanego przez podwykonawcę za pomocą prowadzenia robót budowlanych, bez względu na to, jaka umowa byłaby jego źródłem. Mogłaby być nim w szczególności także umowa o dzieło, na podstawie której przedmiot świadczenia wykonywany byłby przez prowadzenie robót budowlanych. Regulację tę należy jednak interpretować zgodnie z wcześniejszymi unormowaniami, dotyczącymi konieczności uzyskania zgody na zawarcie umowy z podwykonawcą, czemu poświęcono przepisy art. 647¹ §2 i §3 k.c. Zgoda ta, w ocenie autora, dotyczyć ma wyłącznie umów o roboty budowlane zawieranych pomiędzy wykonawcą a podwykonawcami, czy też pomiędzy podwykonawcami a dalszymi podwykonawcami. Odmienne brzmienie przepisów art. 647¹ §2 k.c. i 647¹ §3 k.c. pozwala co prawda *prima facie* wyrażać pewne wątpliwości odnośnie do tego, na co ma być wyrażana zgoda. Pierwszy z nich stanowi bowiem o „umowie o roboty budowlane”, a drugi o „umowie”. Niektórzy przedstawiciele doktryny stawiają wobec tego pytanie, czy takie sformułowanie przepisu §3 art. 647¹ k.c. nie daje podstaw do twierdzenia, że jego regulacja dotyczy wszelkich umów, a nie tylko umów o roboty budowlane?⁶. Autor niniejszego artykułu jest przekonany, że nie. Przy interpretacji tych unormo-

⁵ Szerzej na ten temat zob. T. Szczurowski.

⁶ A. Brzozowski, *Solidarna odpowiedzialność inwestora i wykonawcy (generalnego wykonawcy) za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcom w świetle art. 647¹ k.c.*, [w:] M. Pyziak-Szafrńska (red.), *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, Kraków 2004, s. 316.

wań należy wszak uwzględnić choćby *argumentum a rubrica*. Paragraf trzeci art. 647¹ k.c. następuje bezpośrednio po art. 647¹ §2 k.c., stanowiąc jego kontynuację. Pozostaje z nim w syntaktycznym związku, pozwalającym stwierdzić, że umowa, o której mowa w paragrafie trzecim, jest umową o roboty budowlane wprowadzaną przez ustawodawcę do tekstu prawnego – po raz pierwszy w kontekście wyrażania zgody na jej zawarcie – w paragrafie drugim. Poza tym wykładnia uznająca, że akurat umowy pomiędzy podwykonawcami a dalszymi podwykonawcami wymagają zgody na ich zawarcie bez względu na ich charakter prawny, prowadziłyby do całkowicie nieracjonalnych rezultatów; zwłaszcza wobec ważkich konsekwencji owej zgody w zakresie odpowiedzialności za zapłatę wynagrodzenia należnego wykonawcom (podwykonawcom) w ramach stosunków wynikających z takich umów. W przypadku przyjęcia takiej wykładni nastąpiłoby bowiem niczym nieuzasadnione zróżnicowanie stosunków pomiędzy wykonawcami i podwykonawcami a podwykonawcami i dalszymi podwykonawcami. Pierwsi byłiby zobowiązani uzyskać zgodę na zawarcie swojego kontraktu tylko wtedy, gdyby był on umową o roboty budowlane, a za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy tylko z takich umów odpowiadałby wyrażający zgodę. Drużdy natomiast mieliby analogiczny obowiązek w każdym przypadku, a wyrażający zgodę również w każdym przypadku ponosiliby odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia dalszemu podwykonawcy, o ile tylko należałoby mu się ono za wykonanie robót budowlanych (art. 647¹ §5 k.c.), bez względu na to, na podstawie jakiego kontraktu je wykonywał. W konsekwencji należy stwierdzić, że skoro omawiana zgoda ma dotyczyć wyłącznie umów o podwykonawstwo, mających charakter umów o roboty budowlane, to również solidarna odpowiedzialność podmiotów niebędących kontrahentami podwykonawcy na podstawie omawianej regulacji dotyczy tylko zapłaty wynagrodzenia należnego mu na podstawie umowy o roboty budowlane⁷.

Przy przyjęciu odpowiedniego rozumienia przedmiotowo istotnych elementów umowy o roboty budowlane, jednocześnie minimalizowane jest ryzyko faktycznego ubezskuteczenia omawianej regulacji przez zawężenie zakresu jej zastosowania

---

⁷ Podobnie: M. Gutowski, *Odpowiedzialność inwestora w umowach o roboty budowlane (na tle art. 647¹ k.c.)*, „Państwo i Prawo” 2008, nr 2, s. 79; oraz P. Drapała, wyd. cyt., s. 14, aczkolwiek autor ten nazbyt wąsko postrzega umowę o roboty budowlane, ograniczając je do przypadków objęcia zamówieniem obiektów budowlanych. Odmiennie: W. Białończyk, *Z problematyki umów o podwykonawstwo robót budowlanych*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 4, s.182; a także – jak się wydaje – J.A. Strzępka i E. Zielińska, *Umowa o roboty budowlane w znowelizowanym Kodeksie cywilnym – odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy*, „Monitor Prawniczy” 2003, nr 21, s. 977-978. Zob. również uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 czerwca 2007 r. (II CSK 108/07; „Biuletyn SN” 2007, nr 11), w której sąd stwierdza, że „Umowa o roboty budowlane zawarta pomiędzy wykonawcą ogólnym a podwykonawcą bez zgody inwestora, jest umową skuteczną *inter partes* [...]”. Aczkolwiek z kolei w uzasadnieniu uchwały SN z 28 czerwca 2006 r. w sprawie III CZP 36/06 („Biuletyn SN” 2006, nr 6) czytamy, że omawiana odpowiedzialność ma dotyczyć „wynagrodzenie za wykonane dzieło lub usługi”.

do sytuacji w praktyce niemal niewystępujących⁸. Jeśli bowiem przyjąć, jak czyni autor niniejszego artykułu, że do przedmiotowo istotnych elementów umowy o roboty budowlane należą z jednej strony:

- zobowiązanie wykonawcy do oddania inwestorowi obiektu, którym może być zarówno obiekt budowlany (czy zespół takich obiektów), jak i jego fragment stanowiący całość pod względem technicznym lub technologicznym, cechujący się tym, że wykonywany jest przez prowadzenie robót budowlanych w rozumieniu prawa budowlanego i na podstawie projektu (który jednak nie musi spełniać wymogów projektu budowlanego)⁹,

a z drugiej:

- zobowiązanie inwestora do zapłaty umówionego wynagrodzenia oraz do dostarczenia wykonawcy projektu, na podstawie którego ma on wykonywać obiekt, do którego oddania się zobowiązał,

to okaże się, że umową o roboty budowlane zostanie objęte każde zobowiązanie wykonawcy, dotyczące oddania kontrahentowi przedmiotu stanowiącego całość pod względem technicznym lub technologicznym, wykonywanego przez prowadzenie robót budowlanych, chyba że jest on na tyle nieskomplikowany, że może być wykonany bez konieczności wykorzystania projektu. Przy tak oznaczonym spektrum potencjalnych przedmiotów świadczenia wykonawcy z tytułu umowy o roboty budowlane interesy podwykonawców budowlanych, które chciał chronić prawodawca, wprowadzając to unormowanie¹⁰, wydają się wystarczająco chronione. Jednocześnie przy takim ujęciu *essentialia negotii* umowy o roboty budowlane budowlany proces inwestycyjny jest chroniony przed „zatorami”, które mogłyby wynikać z konieczności uzyskiwania omawianej zgody na każde, najdrobniejsze (nawet nie projektowane) roboty budowlane, wykonywane przez podwykonawców, oraz z prowadzenia szczegółowych rozliczeń ich wynagrodzeń przez wszystkich uczestników tego procesu, zainteresowanych ustaleniem istnienia i zakresu swojej odpowiedzialności, występującej wszak dopóki nie zostaną one w całości zapłacone. Z kolei ewentualnym próbom rozdrabniania świadczeń przez zamawianie ich u danego podwykonawcy formalnie na podstawie kilku umów w taki sposób, by przedmiotem żadnego z nich nie był obiekt – mimo że potraktowane łącznie obligowałyby podwykonawcę do oddania obiektu właśnie – należałoby przeciwdziałać, oceniając takie działanie za pozorne lub zmierzające do obejścia prawa.

---

⁸ Czego obawia się B. Kostecki (wyd. cyt., s. 23-24), przyjmując wobec tego, że omawianą ochroną powinni być objęci także podwykonawcy, których roszczenie o zapłatę wynagrodzenia wynika z umów o dzieło.

⁹ W zakresie poglądów podobnych i odmiennych w tej kwestii zob. odpowiednio: W. Białończyk, wyd. cyt., s. 178 i 183; oraz M. Gutowski, wyd. cyt., s. 83-84 i przywoływana tam literatura i orzecznictwo.

¹⁰ Zob. Druk sejmowy 888 (Sejm IV kadencji) z 16 września 2002 r. oraz głosy w dyskusji prowadzonej w toku procedury legislacyjnej; zob. też: A. Brzozowski, wyd. cyt., oraz przypisy 6 i 7.

3. Odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za wykonanie robót budowlanych na podstawie umowy o roboty budowlane czy za oddanie obiektu?

Wydaje się przy tym, że w przepisie art. 647¹ §5 k.c. prawodawca nieprzypadkowo stanowi o wynagrodzeniu za wykonane roboty budowlane, a nie za oddany obiekt. Wykonawcy obiektu – którym jest, w świetle powyższych ustaleń, także podwykonawca, i którego sytuacji prawnej dotyczy omawiana regulacja, przysługuje wszakże typowo (o ile umowa nie stanowi inaczej) roszczenie o przyjmowanie jego robót częściami, sukcesywnie, w miarę ich wykonywania, oraz w związku z tym o zapłatę odpowiedniej części wynagrodzenia. Z powyższego sformułowania należy wnioskować, że zapłata takiego wynagrodzenia także jest objęta solidarną odpowiedzialnością; podobnie jak wynagrodzenia należnego wykonawcy w różnych przypadkach w razie odstąpienia od umowy przez inwestora na podstawie przepisów o umowie o dzieło, do których stosowania odsyła przepis art. 656 §1 k.c.¹¹. Przepis ten nie odsyła co prawda do stosowania art. 639 k.c., niemniej art. 649⁴ §3 k.c. zawiera analogiczne unormowanie, stanowiące, że inwestor nie może odmówić zapłaty wynagrodzenia, jeżeli wykonawca był gotów je wykonać, lecz doznał przeszkód z przyczyn dotyczących inwestora (zachowuje jednak możliwość odliczenia tego, co wykonawca z powodu niewykonania robót oszczędził). W każdej z przywołanych sytuacji wynagrodzenia takie nie należą się wykonawcy za oddanie obiektu (do tego przecież nie doszło), lecz co najwyżej za jego częściowe wykonanie, za przeprowadzone w pewnym zakresie roboty budowlane. Dlatego użycie w przepisie art. 647¹ §5 k.c. pojęcia „roboty budowlane” zamiast pojęcia „obiekt” należy uznać za działanie celowe, mające znaczenie dla ustalenia zakresu odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy.

Użycie w przedmiotowej regulacji pojęcia „obiekt” też byłoby możliwe, ale zawężyłoby ochronę podwykonawców, czego ustawodawca najwyraźniej sobie nie życzył. Niemniej zastosowanie w omawianym unormowaniu sformułowania „za roboty wykonane przez podwykonawcę” skłania do przyjęcia, że odpowiedzialność inwestora za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy – mimo że nie oddał on zamówionego u niego obiektu kontrahentowi – wystąpi jedynie w przypadkach i w odniesieniu do wysokości wynagrodzenia, w jakich należy się ono podwykonawcy za rzeczywiste wykonanie określonych robót. Inwestor nie będzie natomiast odpowiadał za wynagrodzenie należne podwykonawcy w tym zakresie, w jakim może

---

¹¹ Co ma miejsce w przypadku odstąpienia od umowy na skutek dyskrejonalnej decyzji inwestora przed ukończeniem obiektu, zgodnie z przepisem art. 644 k.c. (z możliwością odliczenia przez inwestora tego, co kontrahent oszczędził z powodu niewykonania obiektu), a także w przypadku odstąpienia od umowy w związku koniecznością znacznego podwyższenia wynagrodzenia należnego wykonawcy na podstawie art. 631 k.c., który – zdaniem autora – znajduje zastosowanie w odniesieniu do umowy o roboty budowlane, jeśli nawet nie wprost na podstawie powoływanego odesłania, to *a fortiori*.

on żądać od wykonawcy jego zapłaty – na podstawie art. 649⁴ §3 i 644 k.c. – pomimo niewykonania określonych robót¹².

W tym miejscu należy również wspomnieć o umowie remontowej, mającej na gruncie przepisu art. 658 k.c. przymiot umowy o roboty budowlane¹³. Remont – definiowany w przez Prawo budowlane¹⁴ w art. 3 pkt 8 – polega na „wykonywaniu w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, a niestanowiących bieżącej konserwacji, przy czym dopuszcza się stosowanie wyrobów innych niż użyto w stanie pierwotnym”. W konsekwencji również zapłata wynagrodzenia należnego podwykonawcom zatrudnionym przy realizacji zobowiązania wynikającego z umowy remontowej będzie objęta omawianą odpowiedzialnością inwestora.

4. Zakres wynagrodzenia, za którego zapłatę odpowiada inwestor

Każdy z dłużników solidarnych, obciążonych odpowiedzialnością na mocy omawianego unormowania, ponosi ją w odniesieniu do całego wynagrodzenia należnego podwykonawcy, do czasu aż ten nie zostanie w pełni zaspokojony; podwykonawca może żądać jego zapłaty od któregokolwiek z nich nawet w całości (art. 366 k.c.). Chwili uwagi wymaga jednak odpowiedź na pytanie, czy omawiana solidarna odpowiedzialność obejmuje także odsetki za opóźnienie w zapłacie wynagrodzenia należne podwykonawcy od wykonawcy¹⁵? Należy uwzględnić tu zwłaszcza fakt, że inwestor i wykonawca są dłużnikami co prawda solidarnymi, ale odpowiedzialność każdego z nich wypływa z innej podstawy prawnej, z innego stosunku zobowiązaniowego wiążącego każdego z nich z wierzycielem – podwykonawcą¹⁶. Dla wykonawcy bowiem tą podstawą jest, rzecz jasna, umowa o roboty budowlane zawarta z podwykonawcą; dla inwestora – ustawa, zgodnie z którą ponosi on odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy od wykonawcy (art. 647¹ §5 k.c.). Treść stosunku prawnego zachodzącego pomiędzy inwestorem a podwykonawcą jest więc o wiele węższa od treści relacji prawnej łączącej podwykonawcę z wykonawcą. Sprowadza się bowiem w istocie (do chwili nadejścia terminu zapłaty

¹² Por. też orzeczenie SN z 29 listopada 2006 r., II CSK 254/06, „Biuletyn SN” 2007, nr 2, wskazujące w uzasadnieniu, że wykonawca powinien wykazać „wyraźnie za jakie roboty, których nie mógł wykonać z przyczyn dotyczących zamawiającego [według nomenklatury ustawy o gwarancji zapłaty za roboty budowlane – uwaga autora], dochodzi on wynagrodzenia od zamawiającego (art. 639 k.c.)”.

¹³ Por. wyrok SN z 25 marca 1998 r., II CKN 653/97, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna/Pracy” 1998, nr 12, poz. 207.

¹⁴ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane, Dz. U. 2006, nr 156 poz. 1118 z późn. zm.

¹⁵ Odpowiedzi twierdzące na to pytanie udziela P. Szafarz, *Zrzutka na podwykonawcę*, „Rzeczpospolita” 11 lutego 2003 r. Stanowisko to prezentuje też W. Białończyk, wyd. cyt., s. 30-31.

¹⁶ Por. orzeczenia SN z 11 stycznia 2008 r., V CSK 179/07, „Biuletyn SN” 2008, nr 5; czy z 28 czerwca 2006 r., III CZP 36/06, „Biuletyn SN” 2006, nr 6.

wynagrodzenia) do gwarantowania przez niego zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcy, a dalej ewentualnie do obowiązku jego zapłacenia – na żądanie podwykonawcy – jeśli wykonawca tego nie uczynił, mimo że roszczenie podwykonawcy o zapłatę stało się wymagalne. Literalne sformułowanie omawianej regulacji odnosi się wyraźnie do zapłaty wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę (art. 647¹ §5 k.c.). Inwestor zatem, inaczej niż poręczyciel (art. 876 §1 k.c.), nie jest zobowiązany do wykonania zobowiązania wykonawcy (odpowiada jedynie za zapłatę wynagrodzenia), co pozwalałoby na objęcie jego odpowiedzialnością także innych świadczeń związanych ze świadczeniem głównym wykonawcy¹⁷. Również wyjątkowość omawianej regulacji powinna skłaniać do ścisłej jej wykładni w myśl zasady: *exceptiones non sunt extendendae*¹⁸. Nie należy jej zatem odnosić do jakichkolwiek innych obowiązków wykonawcy wobec podwykonawcy, w tym do obowiązku naprawienia szkody, którą wykonawca wyrządziłby podwykonawcy brakiem zapłaty wynagrodzenia w terminie na skutek zwłoki¹⁹. Tymczasem roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie sprawdza się w istocie do tego samego²⁰. Jest ono co prawda w pełni niezależne od rzeczywistego poniesienia szkody przez wierzyciela, niemniej można przyjąć, że u podstaw regulacji przepisu art. 481 k.c. legło przekonanie, że brak możliwości dysponowania środkami pieniężnymi przez wierzyciela w terminie oznacza modelowo brak możliwości uzyskiwania z tych środków pożytków, co z kolei skutkuje przyjęciem – *in abstracto* i bez konieczności dowodzenia takiego uszczerbku – obowiązku jego zrekompensowania wierzycielowi. Zrekompensowania poprzez zapłatę kwoty określonej ryczałtowo przez ustawodawcę (odsetki ustawowe) lub przez strony w umowie. Daje to, jak się wydaje, podstawę, by twierdzić, że odpowiedzialność inwestora nie obejmuje obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie wynagrodzenia podwykonawcy należnego mu od wykonawcy.

W konsekwencji odsetki od inwestora mogłyby należeć się podwykonawcy tylko w przypadku opóźnienia się samego inwestora ze spełnieniem świadczenia. To zaś następowałoby, gdyby ten nie zapłacił należnego podwykonawcy wynagrodzenia niezwłocznie po wezwaniu przez podwykonawcę. Uzgodniony w umowie zawartej pomiędzy wykonawcą a podwykonawcą termin zapłaty wynagrodzenia jest bowiem

¹⁷ Odnośnie do zakresu odpowiedzialności poręczyciela zob. J. Gołaczyński, [w:] E. Gniewek (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. II, Warszawa 2004, s. 630 i powoływana tam literatura.

¹⁸ Na taki jej charakter zwraca uwagę również orzecznictwo; por. wspomnianą już uchwałę SN z dnia 28 czerwca 2007 r. (zob. przyp. 16) czy wyrok SN z dnia 9 marca 2007, V CSK 457/06 (niepubl.).

¹⁹ O ile strony nie ustaliły odmiennie zasad odpowiedzialności wykonawcy w tym zakresie (art. 473 k.c.).

²⁰ Co do odszkodowawczego charakteru odsetek za opóźnienie zob. zwłaszcza: L. Stecki, *Opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych*, Poznań 1970, s. 200; czy W. Popiołek, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. II, Warszawa 2005, s. 60. Zgłaszane są jednak w tym zakresie wątpliwości; zob. K. Zagrobelny, [w:] E. Gniewek (red.), wyd. cyt., t. I, Warszawa 2004, s. 1231 i n.

terminem obowiązującym wykonawcę. Inwestor odpowiada jedynie za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy. Prawidłowy wydaje się zatem wniosek, że jego obowiązek aktualizuje się z chwilą niezapłacenia wynagrodzenia w terminie przez wykonawcę. Oznacza to, że podwykonawca może od tego momentu żądać jego zapłaty od inwestora. Jednak do czasu wystąpienia przez niego z takim żądaniem należy przyjąć, zdaniem autora, że termin ewentualnego spełnienia świadczenia gwarancyjnego przez inwestora nie jest oznaczony. A ponieważ trudno uznać, by miał on w omawianej sytuacji wynikać z właściwości zobowiązania, trzeba się odwołać do unormowania przepisu art. 455 k.c., uzależniając wymagalność roszczenia podwykonawcy w stosunku do wierzyciela (a zatem również możliwość popadnięcia przez niego w opóźnienie) od złożenia mu wezwania do zapłaty i upływu terminu „niezwłocznie”²¹.

Jednak gdyby nawet uznać, że akcesoryjność odsetek oznacza ich tak ścisły związek z roszczeniem o wynagrodzenie, że odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia obejmuje także zapłatę odsetek za opóźnienie w jego płatności²², należałoby przynajmniej zastosować środki chroniące inwestora przed możliwością obarczenia go obowiązkiem spełnienia świadczenia w niesłusznie zawyżonej wysokości. Należałoby zatem przyjąć, że – analogicznie jak w stosunkach pomiędzy wierzycielem a poręczycielem (art. 880 k.c.) – podwykonawca ma obowiązek niezwłocznie zawiadomić inwestora, że wykonawca nie spełnił należnego mu świadczenia w terminie²³. Inaczej bowiem wyłącznie od woli podwykonawcy zależałoby, czy żądałby on zapła-

---

²¹ Nie do końca jasne wydają się intencje W. Białończyka (wyd. cyt., s. 184), który pisze, że „podkreślić należy, że nie jest to odpowiedzialność posiłkowa inwestora” (co zgodne jest poglądem autora niniejszego artykułu, jeśli odpowiedzialność posiłkową rozumieć jako odpowiedzialność, której można dochodzić dopiero po nieudanej próbie zaspokojenia się z majątku podmiotu ponoszącego odpowiedzialność w pierwszym rzędzie), ale jeśli „podwykonawca będzie kierował roszczenie o wynagrodzenie do inwestora, zanim skieruje je do wykonawcy. Takie postępowanie powinno być uznane za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego”. Jeśli chodzić miałoby o to, że warunkiem dochodzenia odpowiedzialności od inwestora jest bezskuteczny upływ terminu wymagalności zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcy, odwoływanie się do zasad współzycia społecznego – w świetle tego, co zostało wyżej powiedziane – należy uznać za zbędne. Jeśli zaś chodzić miałoby o konieczność bezskutecznego egzekwowania przez podwykonawcę wynagrodzenia należnego mu od wykonawcy, skutkowałoby to uznaniem odpowiedzialności inwestora za posiłkową właśnie, co nie może być uznane za trafne, gdyż już sama istota odpowiedzialności solidarnej kilku podmiotów (art. 366 k.c.) wyklucza możliwość ponoszenia przez jeden z nich odpowiedzialności subsydiarnej w stosunku do innych (na fakt, że omawiana odpowiedzialność inwestora nie może mieć charakteru subsydiarnej, zwraca uwagę również R. Szostak, *O potrzebie uchylecia art. 647¹ k.c.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 6, s. 17).

²² Co w ocenie autora tego artykułu nie jest uzasadnione, przyjmuje się wszakże w odniesieniu do odsetek, że są „świadczeniem ubocznym, zależnym od istnienia i wymagalności długu pieniężnego”, ale „gdy już powstaną, uzyskują byt samoistny” (K. Zagrobelny, wyd. cyt., s. 1232).

²³ Odnośnie do znaczenia przedmiotowego zawiadomienia w odniesieniu do stosunku prawnego wynikającego z umowy poręczenia zob. zwłaszcza: L. Ogiełło, [w:] K. Pietrzykowski (red.), wyd. cyt., s. 761 i przywoływana tam literatura.

ty wynagrodzenia przez inwestora niezwłocznie, czy też czekałby – teoretycznie aż do upływu terminu przedawnienia – uznając narastanie należnych mu odsetek (które wszak mogą być określone szczególnie korzystnie dla podwykonawcy w umowie, którą zawarł z wykonawcą) za atrakcyjny przychód.

Odpowiedzialność inwestora dotyczy wynagrodzenia należnego podwykonawcy od wykonawcy. Podwykonawca zatem, chcąc dochodzić tej odpowiedzialności, będzie zobligowany wykazać, że wynagrodzenie mu przysługuje i w jakiej wysokości. Jednak wbrew niektórym poglądom wypowiedianym przez przedstawicieli doktryny wydaje się, że trudno mieć wątpliwości, że omawiana odpowiedzialność obejmuje całe wynagrodzenie wykonawcy, przysługujące mu na podstawie umowy za oddanie obiektu²⁴. Bez znaczenia jest to, jaka jego część została obliczona jako tzw. robocizna, a jaka za materiały, zużycie sprzętu itp. W ramach wynagrodzenia ryczałtowego nie byłoby zresztą nawet sposobu, by odkryć wielkość poszczególnych składników, które się na nie złożyły. Natomiast wynagrodzenie kosztorysowe w sposób oczywisty obejmuje zapłatę za wszystkie nakłady, poniesione przez wykonawcę w celu spełnienia świadczenia należnego od niego na podstawie umowy o roboty budowlane – oddania obiektu powstałego w wyniku robót budowlanych, objętych zestawieniem planowanych prac i przewidywanych kosztów czy późniejszym uzgodnieniem uzupełniającym stron w tym zakresie. Inne rozwiązania umowne, zmierzające do wyłączenia odpowiedzialności inwestora za niektóre z elementów takiego wynagrodzenia, powinny zostać uznane za sprzeczne z przepisem art. 647¹ §6 k.c. i jako takie za nieważne.

Oczywiście, nic nie stoi na przeszkodzie, by wykonawca zawarł z podwykonawcą odrębną umowę o dostarczenie materiałów, które następnie będą oddawane do dyspozycji wykonawcy już jako materiały pochodzące od zamawiającego obiekt. Cena, jaką w tej sytuacji miałby otrzymać za sprzedany towar podmiot, który go dostarczył, nie jest objęta odpowiedzialnością innych (poza kupującym) uczestników procesu budowlanego²⁵. Dopóki jednak podwykonawca zużywa do wykonania obiektu (w ramach umowy o roboty budowlane) swoje materiały czy inne środki, to, co otrzymuje w zamian, jest jego wynagrodzeniem, za którego zapłatę w całości ponoszą odpowiedzialność podmioty nią obciążone na podstawie omawianej regulacji.

5. Roszczenia regresowe odpowiedzialnych solidarnie za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy

Zgodzić należy się z tezą, że taka wielostopniowa wertykalna odpowiedzialność za wynagrodzenie podwykonawcy – angażująca tym więcej podmiotów, im dalszego

---

²⁴ Odmienne P. Szafarz (wyd. cyt.), uznający, że dotyczy ona wyłącznie wynagrodzenia za robociznę.

²⁵ Przy okazji takich wniosków wręcz narzuca się pytanie, dlaczego spośród wielu podmiotów uczestniczących w inwestycyjnym procesie budowlanym tylko podwykonawcy robót budowlanych uzyskali dodatkową ochronę; por. W. Białończyk, wyd. cyt., s. 31; czy A. Brzozowski, wyd. cyt., s. 313.

podwykonawcy wynagrodzenia dotyczy – może niekiedy istotnie komplikować wzajemne rozliczenia uczestników budowlanego procesu inwestycyjnego²⁶. Mogą wśród nich wystąpić także rozliczenia regresowe dłużników solidarnych. Regulują je przepisy art. 376 k.c., stanowiące w paragrafie pierwszym, że w pierwszej kolejności to treść istniejącego między współdłużnikami stosunku prawnego rozstrzyga o tym, czy i w jakich częściach ten, kto spełnił świadczenie, może żądać zwrotu od współdłużników. Jeżeli natomiast z tej treści nic w tym zakresie nie wynika, każdy z nich jest obciążany po równo. W tym kontekście w piśmiennictwie można spotkać twierdzenia, że gdy w umowie pomiędzy inwestorem a wykonawcą brak wyraźnych postanowień dotyczących kwestii rozliczeń na wypadek zapłaty przez któregokolwiek z nich wynagrodzenia podwykonawcy, będą oni ponosić odpowiedzialność w częściach równych – wykonawca będzie mógł żądać zwrotu połowy tego, co zapłacił podwykonawcy²⁷, a i regres inwestora musiałby być ograniczony do połowy spełnionego świadczenia²⁸. Tymczasem wydaje się oczywiste, że z treści stosunku prawnego łączącego inwestora z wykonawcą zawsze będą wynikać zasady rozliczeń na wypadek zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy zarówno przez inwestora, jak i przez wykonawcę, bez względu na treść konkretnej umowy między stronami. Wykonawca wszak zobowiązuje się oddać obiekt, a inwestor zobowiązuje się zapłacić wynagrodzenie za oddanie obiektu – jedno wynagrodzenie w umówionej wysokości w zamian za cały obiekt. Z treści stosunku prawnego łączącego strony umowy o roboty budowlane wynika zatem, zdaniem autora jednoznacznie, że w żadnym razie nie powinien już nic więcej nikomu płacić w związku z wykonywaniem tego obiektu – tak długo, jak długo strony nie dokonały wyraźnie odmiennego uzgodnienia umownego²⁹. Jeśli jednak płaci (na skutek ponoszonej przez siebie z mocy ustawy odpowiedzialności o charakterze gwarancyjnym), wówczas ma roszczenie w stosunku do wykonawcy o zwrot całości spełnionego świadczenia. W konsekwencji należy przyjąć, że wykonawcy w stosunku do inwestora nie może przysługiwać żadne roszczenie zwrotne³⁰.

---

²⁶ W. Białończyk, wyd. cyt., s. 30.

²⁷ Tak P. Drapała, wyd. cyt., s. 15.

²⁸ Tak, jak się wydaje, W. Białończyk, wyd. cyt., s. 31; por. też W. Białończyk, wyd. cyt., s. 185.

²⁹ W ostateczności, gdyby nawet uznać za niewystarczająco uzasadniony pogląd o wynikaniu warunków rozliczeń regresowych pomiędzy inwestorem a wykonawcą w omawianej sytuacji z faktu uzgodnienia zapłaty wynagrodzenia za oddany obiekt jako całość samemu wykonawcy (poprzez interpretację złożonych przez strony oświadczeń woli według reguł ustanowionych w przepisach art. 65 k.c.), zawsze pozostaje jeszcze odwołanie się do zasad współzycia społecznego czy ustalonych zwyczajów. Wszakże i one współkształtują treść stosunków prawnych wynikających z czynności prawnych (art. 56 k.c.). I nie pozwalają, zdaniem autora, przyjąć istnienia jakiegokolwiek regresu w stosunku do inwestora po stronie wykonawcy, czy jakiegokolwiek ograniczenia regresu inwestora świadczącego gwarancyjnie wynagrodzenia podwykonawcy wobec wykonawcy, który należnego wynagrodzenia podwykonawcy nie zapłacił.

³⁰ Podobnie: R. Szostak, wyd. cyt., s. 17.

6. Podsumowanie

Podsumowując to, co zostało wyżej powiedziane w odniesieniu do zakresu przedmiotowego odpowiedzialności inwestora za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcy od wykonawcy, stwierdzić należy, że inwestor ponosi tę odpowiedzialność wyłącznie w przypadku, gdy wynagrodzenie to należy się podwykonawcy na podstawie zawartej z wykonawcą umowy o roboty budowlane i o tyle, o ile przysługuje mu za rzeczywiście zrealizowane w jej wykonaniu roboty. Autor uważa, że powinna ona obejmować pełne wynagrodzenie należne podwykonawcy z tego tytułu, niezależnie od tego, jaka jego część została oznaczona jako wynagrodzenie za robociznę (czynności wykonawcze podwykonawcy), a jaka jako wynagrodzenie za zużyte materiały, sprzęt itp. Przy czym powinna ona obejmować wyłącznie wynagrodzenie należne podwykonawcy – świadczenie główne przysługujące mu na podstawie umowy zawartej z wykonawcą, nie świadczenia uboczne i surogacyjne, dodatkowe. Zakres tej odpowiedzialności wyznaczany jest również przez zakres możliwego regresu pomiędzy inwestorem i wykonawcą, odpowiedzialnymi solidarnie. Regres ten przysługuje inwestorowi w stosunku do wykonawcy w pełnym zakresie, podczas gdy wykonawca nie ma w ogóle skutecznego uprawnienia do dochodzenia roszczeń regresowych od inwestora z tytułu wynagrodzenia zapłaconego podwykonawcy będącemu jego kontrahentem.

Literatura

- Białończyk W., *Z problematyki umów o podwykonawstwo robót budowlanych*, „Monitor Prawniczy” 2008, nr 4.
- Brzozowski A., *Solidarna odpowiedzialność inwestora i wykonawcy (generalnego wykonawcy) za zapłatę wynagrodzenia należnego podwykonawcom w świetle art. 647¹ k.c.*, [w:] M. Pyziak-Szafnicka (red.), *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, Kraków 2004.
- Drapała P., *Umowa o roboty budowlane*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2003, nr 8.
- Gniewek E. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I i II, Warszawa 2004.
- Gołaczyński J., [w:] E. Gniewek (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. II, Warszawa 2004.
- Gutowski M., *Odpowiedzialność inwestora w umowach o roboty budowlane (na tle art. 647¹ k.c.)*, „Państwo i Prawo” 2008, nr 2.
- Kostecki B., *Uwagi na temat wykładni art. 647¹ k.c.*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2004, nr 7.
- Ogiegło L., [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. II, Warszawa 2005.
- Pietrzykowski K. (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. II, Warszawa 2005.
- Popiołek W., [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. II, Warszawa 2005.
- Stecki L., *Opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych*, Poznań 1970.
- Strzępka J.A., Zielińska E., *Umowa o roboty budowlane w znowelizowanym Kodeksie cywilnym – odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia podwykonawcy*, „Monitor Prawniczy” 2003, nr 21.
- Szafarz P., *Zrzutka na podwykonawcę*, „Rzeczpospolita” 11 lutego 2003 r.
- Szostak R., *O potrzebie uchylecia art. 647¹ k.c.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 6.
- Zagrobелny K., [w:] E. Gniewek (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, Warszawa 2004.

SCOPE OF LIABILITY FOR REMUNERATION PAYMENT TO A BUILDING SUBCONTRACTOR

Summary: The article includes reflections on the subjective scope of liability for payment of due remuneration to a building subcontractor. The author shows that such a liability occurs only in relation to due remuneration to the subcontractor on the basis of a contract for construction works and only for works actually performed. This liability includes total due remuneration to the subcontractor regardless of the fact which part of remuneration has been calculated as work expenditures and which as expenditures of a material character. The remuneration does not include compensations related to misperformance of the obligations, set out in the contract by subcontractor's direct contractor. The right of recourse of a payer liable by guarantee covers full amount of the accomplished payment.

Key words: building work contract, building subcontractor, liability, remuneration.